

HAPİS CEZASI İLE BİRLİKTE VERİLEN ADLİ PARA CEZASI VE İNFAZI

TCK'da bazı suçlar bakımından hem hapis hem de adli para cezasının birlikte uygulanması öngörülmüştür. Özellikle de ekonomik kazanç elde etmenin amaç edinildiği suçlarda bu düzenleme geçerlidir. (İlgili TCK maddeleri şunlardır: 79/1, 80/1, 91/4, 107/1, 109/4, 117/2, 133/3, 142/3, 154/1, 157/1, 158/1, 164/1, 174/1, 181/4, 186/1, 188/1, 188/3, 188/7, 198/1, 198/2, 199/1, 199/2, 200/1, 219/1, 219/2, 226/1, 226/2, 226/3, 226/4, 226/5, 227/1, 227/2, 228/1, 237/2, 238/1, 239/1, 241/1, 244/1, 255/1, 282/2, 289/1, 289/3, 292/5, 305/1, 308/3, 322/1, 322/4, 333/3).

Adli para cezası, yasada yazılı usule göre belirlenen tam gün sayısının, bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ile çarpılması suretiyle hesaplanan meblağın hükümlü tarafından Devlet Hazinesine ödenmesi şeklinde tanımlanmaktadır (TCK m 52/1; CGTHİK m. 106). Bu anlamda adli para cezasının saptanmasında gün para cezası sistemi kabul edilmiştir.

Gün para ceza sisteminde önce suçlunun kusuru ve cezanın amaçları göz önünde bulundurularak bir gündelik sayı belirlenir. Buna birim gün sayısı denilir. Bu, suçlunun kaç gün para cezası ödeyeceğinin saptanmasıdır. Bundan sonra suçlunun mali durumu göz önünde bulundurularak, bir günlük ortalama gelirinden onu yoksulluğa düşürmeyecek bir miktarı günlük olarak belirlenir. Gündelik sayı ile günlük çarpılarak, ödenmesi gereken para cezası miktarına ulaşılır. Böylece para cezasının belirlenmesinde zengin ile fakir arasındaki eşitsizlik giderilmeye ve para cezası meblağının suçunun ekonomik durumuna en uygun bir şekilde belirlenebilmesi sağlanmaya çalışılır.

Adli para cezası iki şekilde infaz edilir. Hakim, ya adli para cezasının tamamının ödenmesi için mehil verir (ödemeyi erteler) ya da adli para cezasının taksitler halinde ödenmesine karar verir.

Adli para cezası en fazla bir yıl ertelenebilir. Yani Hakim en fazla bir yıl mehil verebilir. Hakimin adli para cezasının taksitler halinde ödenmesine karar vermesi halinde, taksit süresi iki yılı geçemez ve taksit miktarı dörtten az olamaz. Kararda, taksitlerden birinin zamanında ödenmemesi halinde geri kalan kısmın tamamının tahsil edileceği ve ödenmeyen adli para cezasının hapse çevrileceği belirtilir. Kararda taksit aralığı da, yani adli para cezasının kaç taksitte ödeneceği de belirtilir.

Adli para cezaları kesinleşmeden infaz edilemez. Adli para cezasını içeren ve kesinleşen ilam Cumhuriyet Başsavcılığına verilir. Cumhuriyet savcısı otuz gün içinde adli para cezasının ödenmesi için hükümlüye bir ödeme emri tebliğ eder. Çağrı kâğıdı, hükümde gösterilen adrese tebliğ edilir. Hükümlü, adres değişikliklerini mahkemeye veya Cumhuriyet Başsavcılığına bildirmekle yükümlüdür. Aksi halde hükümde gösterilen adreste yapılan tebligat geçerlidir. Ancak, kurumda bulunan ve kanun hükümlerine göre vasi atanması zorunlu olan hükümlülere yapılacak tebligat, vasilerine yapılır. Şayet mahkeme tarafından adli para cezasının ödenmesi için mehil

verilmişse, ödeme emri bu mehil vesikası dikkate alınarak gönderilidir. Hükümlü, ödeme emrinde belirtilen miktarı ödemelidir.

Hükümlü, tebliğ olunan ödeme emri üzerine belli süre içinde adli para cezasını ödemezse, Cumhuriyet Savcısının kararı ile ödenmeyen kısma karşılık gelen gün miktarı hapis cezasına çevrilerek, hükümlünün iki saat çalışması karşılığı bir gün olmak üzere kamuya yararlı bir işte çalıştırılmasına karar verilir. Günlük çalışma süresi, en az iki saat ve en fazla sekiz saat olacak şekilde denetimli serbestlik müdürlüğünce belirlenir. Hükümlünün, hakkında hazırlanan programa ve denetimli serbestlik görevlilerinin bu kapsamdaki uyarı ve önerilerine uymaması halinde, çalıştığı günler hapis cezasından mahsup edilerek kalan kısmın tamamı açık infaz kurumunda yerine getirilir (CGTİHK m.106/3). Hapis cezası açık ceza infaz kurumunda infaz edilir. Yani hükümlünün para cezasından çevrilme hapis cezasının infazı kapalı ceza evinde değil, açık ceza evinde yapılmalıdır. Adli para cezasının hapse çevrilerek kamuya yararlı bir işte çalıştırma tedbirine dönüştürüleceği mahkeme ilamında yazılı olmasa bile söz konusu hüküm Cumhuriyet Başsavcılığınca uygulanır (CGTİHK m. 106/5).

Hakkında adli para cezasını ödememesi nedeniyle kamuya yararlı bir işte çalıştırılma kararı verilmiş hükümlünün ceza infaz kurumunda olması durumunda, hükümlü hakkında verilen denetimli serbestlik altında kamuya yararlı bir işte çalıştırılma yaptırımı hükümlünün ceza infaz kurumundan salıverilmesine müteakip infaz edilmek üzere kararı veren mahkemenin bulunduğu Cumhuriyet Başsavcılığı ilamat bürosunda bekletilir (Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği m. 40/7)

Süresinde ödenmeyen para cezasına gecikme zammı uygulanamaz.

Adli para cezası yerine çektirilen hapis süresi üç yılı geçemez. Birden fazla hükümle adli para cezalarına mahkumiyet halinde bu süre beş yılı geçemez (CGTİHK m. 106/7).

Hükümlü, hapis yattığı veya kamuya yararlı işte çalıştığı günlerin dışındaki günlere karşılık gelen parayı öderse hapisten çıkartılır veya kamuya yararlı işte çalıştırılma sona erer.

Adli para cezasından çevrilen hapsin, hapis cezasının infazının hastalık nedeniyle ertelenmesini düzenleyen CGTİHK m. 16 hükmü saklı olmak üzere, infazı ertelenemez ve bunun infazında koşullu salıverilme hükümleri uygulanamaz. Hapse çevrilmiş olmasına rağmen, hak yoksunlukları bakımından esas alınacak olan adli para cezasıdır.

Nihayet infaz edilen hapsin süresi veya kamuya yararlı işte çalışmanın adli para cezasını tamamıyla karşılamaması halinde, geri kalan adli para cezasının tahsili için ilam, Cumhuriyet Başsavcılığınca mahallin en büyük mal memuruna verilir. Kalan adli para cezası bu makamlarca 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre tahsil edilir.

Öte yandan, çocuklar hakkında hükmedilen adli, para cezasının ödenmemesi durumunda, bu cezalar hapse çevrilemez (m.106/4). Bu takdirde para cezasının tahsili yine yukarıda açıklandığı üzere Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından mahallin en büyük mal memuruna bildirilir. Her iki halde de, mahallin en büyük mal memuruna gönderme tarihi esas alınarak Cumhuriyet Başsavcılığınca infaz defterindeki kayıt kapatılır ve mahkemesine bildirilir.